

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

7664
DOLNOŚLASKIE

1. Obiekt

BUDYNEK GOSPODARCZY

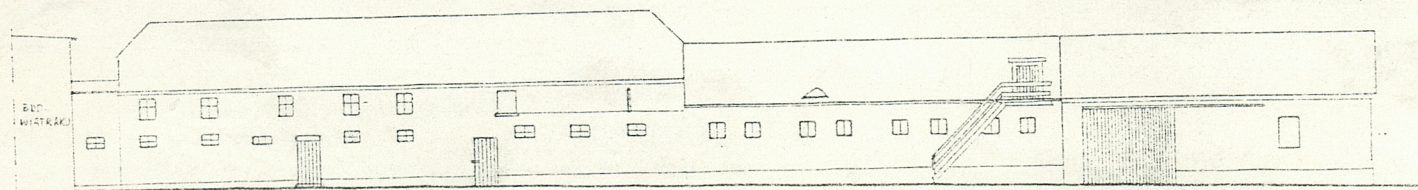
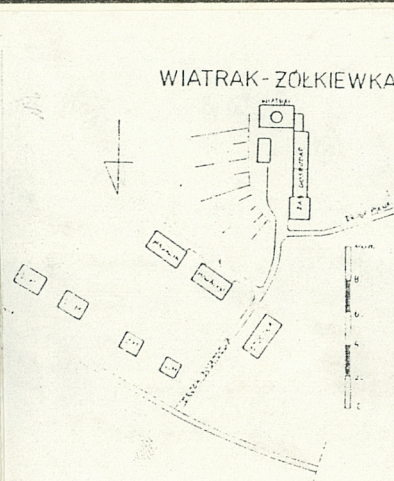
924/2

2. Czas powstania
ok. 1867/1920/
1935

3. Miejscowość

ŻÓŁKIEWKA

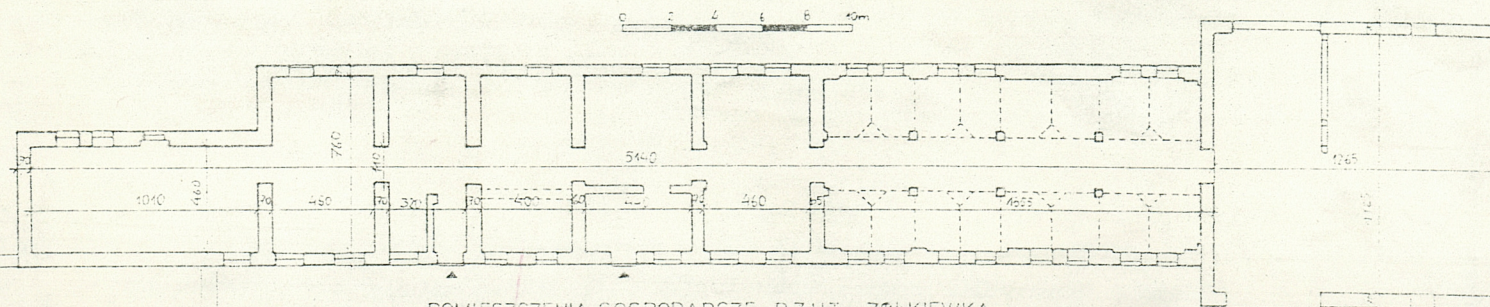
11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja



POMIESZCZENIA GOSPODARCZE - ŻÓŁKIEWKA

0 2 4 6 8 10m

0 2 4 6 8 10m



POMIESZCZENIA GOSPODARCZE - RZUT - ŻÓŁKIEWKA

4. Adres

Żółkiewka 64 (Wiatrak)

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo wąbrzyskie

gmina Strzegom pow. Świdnica

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Pilgramshien (do 1945 r.)

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo wrocławskie

powiat Świdnica

8. Właściciel i jego adres



9. Użytkownik i jego adres



10. Rejestr zabytków

Nr 1382/WZ data 27.01.1993

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Najstarsza część ciągu budynków gospodarczych pochodzi z 1867 r. i liczyła pierwotnie jeden budynek pozostający w zabudowie luźnej. Rozbudowano go w kierunku półn. o dwa dalsze i o jeden w kierunku półd. W zabudowie tej widoczne są różne fazy budowlane - pochodzące z lat 1910 - 1935. Ostateczny kształt blok ten zyskał w latach 20/30-tych XX w.

Materiał: Najstarszy budynek gospodarczy posadowiono na kamiennej ławie fundamentowej. Mury wykonano z cegły ceramicznej pełnej, chociaż miejscami stosowano również kamień polny. Ściany wewnętrzne i zewnętrzne tynkowano i bielono. Strop I kondygnacji wspierał się na granitowych kolumnach. Był to strop sklepiony, wykonany z cegły ceramicznej, wspartej na szynach stalowych. II kondygnacja zyskała w części podłogi drewniane, w części betonowe. Dach konstrukcji drewnianej, krokwiowo-płatwiowej, kryty dachówką ceramiczną. Komunikacja pionowa schodami drewnianymi prowadzącymi do użytkowego poddasza oraz drabiną do części mieszczącej na piętrze stodołę - przez drzwi zewnętrzne i podest drewniany, wsparty na szynach stalowych. Stolarka okienna drewniana. Drzwi drewniane klepkowe i płytowe (w części mieszkalnej). Posadzki przyziemia betonowe, gładzone.

Budynki dobudowane - w konstrukcji murowanej z cegły ceramicznej pełnej. Mury tynkowane obustronnie. Stropy betonowe, wylewane na mokro, wsparte na szynach stalowych. W przyziemiu podparte słupami żelbetowymi (w chlewni od półd. i w oborze od półn.). Komunikacja pionowa na piętro chlewni schodami drewnianymi. W oborze od półd. pierwotnie drabiną przez otwór w stropie, od lat 30-tych XX w. schodami drewnianymi, ażurowymi, umieszczonymi na zewnątrz budynku. Dachy budynków w konstrukcji drewnianej, krokwiowo-płatwiowej, kryte dachówką ceramiczną. Stolarka okienna i drzwiowa drewniana. Posadzki cementowe, gładzone. Wewnątrz zabudowane boksy dla trzody i bydła, wielokrotnie przebudowywane (mury ceglane lub stalowe bariery).

Najmłodsza stodoła wykonana jest w analogicznym materiale jak starsze budynki. Pierwotnie posiadała wrota z obu stron (od zach. i wsch.). Wrota zamurowano w latach 70-tych XX w. pustakami z siporexu.

Plan: Wszystkie budynki gospodarcze posadowiono na planach prostokątnych. Łączą się ze sobą wewnętrznymi przejściami usytuowanymi w ich osiach podłużnych. W osiach podłużnych budynków biegnie przejście komunikacyjne z rynnymi ściekowymi dla gnojowicy. Przy ścianach - równolegle - stanowiska dla bydła i trzody

W najstarszym budynku pierwotnie brak było podziałów wewnętrznych. Od ściany wsch. i zach. biegły koryta i poidła dla bydła. Wzdłuż przejścia kamienne kolumny. Przydając temu wnętrzu sklepienie stropy, zyskujemy obraz klasycznej dla 2 połowy XIX w. obory. W latach 50-tych XX w. wnętrze to podzielono ścianami wydzielającymi boksy, wskutek czego zatraciło ono w pewnej mierze swój pierwotny charakter. Zaświadczają go sklepienia i widoczne w murach kolumny, które obmurowano.

Chlewnia - od półd. - jednoprzestrzenna, z równolegle usytuowanymi przy ścianach zach. i wsch. stanowiskami dla trzody.

Obora od półn. ze stanowiskami dla bydła pierwotnie jednoprzestrzenna. W latach 50-tych i 70-tych XX w. zabudowano boksy dla trzody chlewnej. Na niskich betonowych murkach oparto stalowe bariery. Nie zmienia to jednak charakteru pierwotnego wnętrza z lat 20-tych XX w. - ażurowego, z betonowym stropem, wspartym na kolumnach żelbetowych (kwadratowych w przekroju).

Stodoła z przejazdem od półd. (zlikwidowanym przez zamurowanie wrót od zach.). ...

c.d. w załączniku Nr 2

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Budynek gospodarczy stanowił integralną część zespołu przemysłowo-rolnego, związanego z młynem zbożowym o napędzie wiatrznym. Na zespół złożył się ok. 1867 r. wiatrak wieżowy typu holenderskiego, budynek mieszkalno-przemysłowy, w którego plan wpisano wiatrak oraz sąsiadujący z nim od półn.-zach. budynek gospodarczy, mieszczący oborę, stajnię oraz spichlerz. Budynek ten był w XX w. rozbudowany w kierunku półn. o dwa dalsze. Pierwszy - od półn. - mieścił oborę a kolejny - z lat 30-tych XX w. stodołę. Od półd. dobudowano doń - w latach 20-tych XX w. - kolejny budynek gospodarczy, który zwał zabudowę gospodarstwa rolnego z budynkiem mieszkalno-przemysłowym - na elewacji półn.-zach. budynku mieszkalno-przemysłowego (pierwotnie dzieliła je przerwa ok. 2 m). Z początkiem XX w. - zapewne w związku z inwestycjami, o których mowa wyżej - piętro najstarszego budynku gospodarczego (w jego części półd.) adaptowano na mieszkanie. W sąsiednim, nowym budynku - od półd. - zorganizowano chlewnię. Natomiast pozostałe budynki służyły jako obory. Początkowo hodowano bydło. Z początkiem XX w. rozpoczęto również na skalę szerszą hodowlę owiec i trzody chlewnej. W związku ze zmianami programu gospodarczego gospodarstwa rolnego, zmianom ulegał również plan najstarszego budynku gospodarczego. Zabudowano stanowiska dla zwierząt, eliminując z czasem oryginalny plan obór przeznaczonych dla krów (jednoprzestrzenne wnętrza, którego sklepienie stropy wspierały kamienne kolumny). Po II wojnie światowej w części półd. kompleksu mieściła się jeszcze stolarnia - zlikwidowana w latach 50-tych XX w., przez wiele lat mieszkanie robotnika rolnego a w dalszych - ku półn. - obora, chlewnia.

c.d. w załączniku Nr 2

14. Kubatura Kompleks - ok. 4000 m ³ Obora XIXw. - ok. 1600 m ³ Obora XXw. - ok. 900 m ³ Chlewnia XXw. - ok. 400 m ³ Stodoła XXw. - ok. 1100 m ³	15. Powierzchnia użytkowa pow. zabudowy kompleksu - ok. 500m ² pow. zabudowy obory XIXw.-ok.180m ² pow. zabudowy obory XXw.-ok. 130m ² pow. zabudowy chlewni - ok. 50m ² pow. zabudowy stodoły - ok. 140 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne chlewnia, obory, stodoła. Na piętrze obory z XIXw. mieszkanie dla robotników rolnych	17. Użytkowanie obecne nieużytkowane
8. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja Zespół budynków gospodarczych, rozbudowywany w latach 1910-1935. Widoczne są liczne modernizacje i przebudowy wnętrza - zabudowa stanowisk i boksów dla trzody oraz bydła. W stanie oryginalnym z okresu budowy przetrwały plany wnętrz stodoły, obory z lat 20-tych XX w. oraz chlewni - z lat 20-tych XX w. Największe zmiany wprowadzono w oborze z XIXw. Modernizacja stanowisk dla bydła doprowadziła tutaj w latach 20-tych, 50-tych i 70-tych XX w. do zabudowy szeregu ścian działowych, które podzieliły 1-przestrzenne niegdyś wnętrza. Kolumny wspierające strop sklepiony znalazły się w skrajnych, zewnętrznych partiach wprowadzonych wtórnie ścian działowych.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Stan budynków gospodarczych jest zły. Zniszczona izolacja pozioma, zawilgocenie murów, grzyb. W oborach i chlewni na ścianach wewnętrznych wytracone sole. Zniszczone tynki wewnętrzne i zewnętrzne. Stolarka okienna przegniła. Drzwi zniszczone - do odbudowy. Schody zewnętrzne na poddasze obory XX-wiecznej - do wymiany. Budynki są ogólnie zaniedbane. Stropy betonowe i ceramiczne dobre. Konstrukcja dachów dobra - konieczna przekładka dachówki. Wszystkie budynki gospodarcze kwalifikują się do remontu kapitalnego.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie- Budynki gospodarcze chronione być winny w ramach strefy ochronnej zespołu wiatraka holenderskiego, - utrzymać bryły budynków gospodarczych i ceramiczne pokrycie dachów dachówką, - dopuścić zmiany otworów okiennych na elewacjach (wg projektu-koncepcji uzgodnionej z Woj. Konserwatorem Zabytków, - dopuścić zmiany funkcji obiektów i planu/podziałów wnętrz (wg projektu/koncepcji uzgodnionych j.w.),	

c.d. w załączniku Nr 2

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

- Inwentaryzacja budynków wykonana przez BSiDZT S. Januszewski 11.11.1992 r., w: archiwum BSiDZT S. Januszewski

22. Biblioteka

- Sieber, Burgen und Schlosser in Schlesien, Frankfurt a. M. 1962, s. 59 - 60
- H. Weczerka, Schlesien, Stuttgart 1977, s. 404

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne Patrz karty ewidencyjne:

1. Wiatrak wieżowy - Holender, Żółkiewka 64
2. Mechanizmy wiatraka wieżowego - Holendra, Żółkiewka 64

25. Opracował

tekst.....dr Stanisław Januszewski 18.11.1992 r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki.....Monika Drzewicz, Jacek Gancarz 11.11 1992 r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr.Jacek Gancarz 11.11.1992 r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów.....archiwum BSiDZT S. Januszewski

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki Nr 1 - dokumentacja fotograficzna

Nr 2 - dokończenie opisów rubryk 12, 13 i 20

1. Miejscowość

Z O Ł K I E W K A

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

BUDYNEK GOSPODARCZY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna



1. Widok ogólny zespołu młyna wietrznego i bud. gospodarczych od płn.-wsch. 5/30/15



2. Bud. gospodarcze od pld.-wsch.



3. Widok na zespół bud. gospodarczych od pld.-zach.

4. Wnętrze chlewni z lat 20-tych XX w.



5. Schody zewnętrzne z lat 50-tych XX w. na poddasze obory /stodoła/ 5/10/13



dr Stanisław Januszewski 18.11.1992 r.

Wkładkę założył:

(imię, nazwisko, data)

archiwum BSidZT S. Januszewski

Miejsce przechowywania negatywów:

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
ŻÓŁKIEWKA	BUDYNEK GOSPODARCZY	c.d. opisu rubr. 12, 13 i 20

c.d. opisu rubr. 12:

...chlew, owczarnia i stodoła, Od ok. 1950 r. zespół pozostawał własnością spółdzielni rolniczej a następnie PGR Żelazów. Użytkowany był - zgodnie z wpisaniem w zespół w latach 50-tych XX w. programem produkcyjnym - do początku lat 80-tych XX w. Zmiany programu produkcyjnego PGR doprowadziły do wyłączenia obiektów gospodarczych w obrębie dawnego młyna z eksploatacji. W 1991 r. zespół zmienił właściciela. Nowy właściciel nie zamierza prowadzić tutaj produkcji rolnej czy hodowlanej. Planuje raczej przysposobienie ciągu dawnych budynków gospodarczych do zadań warsztatowo-garażowych i magazynowych.

c.d. opisu rubr. 13:

Bryła: Pierwotnie na zabudowę gospodarczą składał się tylko jeden budynek, odsunięty od młyna na odległość ok. 2 m. - dwukondygnacyjny, z użytkowym poddaszem i dwuspadowym dachem. Rozbudowano go od pld. o chlewnię - dwukondygnacyjną, z dachem jednospadowym, krytym papą na lepiku. Połączył on zabudowę gospodarczą z budynkiem mieszkalno-produkcyjnym młyna. W latach 20-tych XX w. najstarszy budynek gospodarczy przedłużono ku ptn. o jednokondygnacyjną oborę z użytkowym poddaszem i dwuspadowym dachem. W latach 30-tych XX w. dobudowano jeszcze stodołę, której plan jest zbliżony do kwadratu i wykracza od zach. i wsch. poza obrys planu ciągu obór. Również tutaj zastósowano dach dwuspadowy. Kompleks budynków gospodarczych jest niepodpiwniczony. Budynki posiadają zróżnicowaną wysokość i szerokość (chlewnia od pld. i stodoła od ptn.), obniżającą się ku ptn. - jak teren.

Elewacje: Osiowe, symetryczne, ceglane, tynkowane. W chlewni - od pld. - regularne pasy otworów okiennych na parterze i piętrze (na piętrze wyższe) - tylko od zach. i po 1 oknie na parterze i piętrze w dawnym przejściu między oborą a młynem.

Najbogatsze są elewacje najstarszej obory. W parterze regularny pas prostokątnych okien, położonych na dłuższych bokach i dwa wejścia. Na piętrze od pld. większe otwory okienne, prostokątne - w części mieszkalnej. Od ptn. tylko otwór z podestem dla transportu pionowego - od zewnątrz - słomy i siana. Elewacja pozbawiona detalu, poza prostymi opaskami, wydzielającymi kondygnacje. Część okien zamurowana - zwłaszcza od zach.

W oborze - od ptn. - z lat 20-tych XX w. pas otworów okiennych w parterze. W połaci dachu - od ptn. - wtórnie zabudowane wejście na użytkowe poddasze ze schodami zewnętrznymi, których podest opiera się o występ muru stodoły. Detalu architektonicznego brak poza ceglannym, tynkowanym gzymsem schodkowym, koronującym mury pod okapem dachu - jak we wszystkich budynkach gospodarczych.

W elewacji wsch. stodoły duże wrota przesuwane na rolkach oraz jeden otwór okienny. Od zach. wrota wtórnie zamurowano.

Elewacje budynków kształtowane są w duchu utylitarnym, nie skrywają funkcji gospodarczych obiektów, pozostają typowe dla budownictwa wiejskiego Śląska przełomu XIX/XX w. Operują nader skromnym detalem, odwołując się ku uproszczonym formom historyzmu (ceglane, schodkowe gzymсы). Proste bryły i proste elewacje, strome, dwuspadowe dachy, porządek zabudowy znakomicie komponują przy tym z krajobrazem i zabudową młyna, kreśląc regularny plan gospodarstwa rolnego, opartego na literze "L" - z dłuższym bokiem - zabudowy gospodarczej. Plan ten dopełniono w latach 20-tych XX w. innym budynkiem gospodarczym, położonym na wsch., w odległości ok. 10 m., który zamykał teren w części przyległej do młyna, nadając tutaj zespołowi plan litery "U". Ta regularność zabudowy, tradycyjnie kontynuowana od końca lat 60-tych XX w., prostota formy, skromny detal, regularne bryły budynków gospodarczych nadają zespołowi rolno-przemysłowemu indywidualnego wyrazu

Wkładkę założył: dr. Stanisław Januszewski 18.11.1992 r.
(imię, nazwisko, data)

VERTE!

Miejsce przechowywania negatywów:

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

Wzór ODZ 1978 r.

Instalacje: Elektryczna we wszystkich budynkach gospodarczych (oświetlenie i siła), odgromowa, wodno-kanalizacyjna (szamba), grzewcza (piece węglowe) - w najstarszym budynku gospodarczym, na którego piętrze wprowadzono mieszkania dla robotników rolnych.

c.d. opisu rubr. 20:

- wewnątrz obory XIX wiecznej utrzymać w parterze jako jednoprzestrzenne, odsłonić kolumny, sklepienie stropy
- utrzymać/odbudować schody zewnętrzne na poddasze obory - przy stodole
- wykonać remont kapitalny budynków gospodarczych, stosując tradycyjne materiały. Stosować tradycyjne podziały stolarki okiennej, drewnianą stolarkę drzwi bądź wrót.